

ROMANA

Cultura, Civilizatie

REZUMATE

❖ Mihaela ALBU, Universitatea „Spiru Haret”, București
Poezia postmodernă de expresie românească din Voivodina

Deși o literatură tânără, care a ars cu rapiditate etape, poezia în limba română din Voivodina are deja un specific bine conturat. Sentimentul apartenenței la un alt spațiu lingvistic, precum și conexiunea cu literatura română au creat, pentru scriitorii români din Serbia, un cert statut identitar. În plus, deschiderea către cultura europeană a constituit un catalizator pentru racordarea la structurile stilistice moderne și postmoderne. În cazul postmodernilor (un nume des citat fiind Pavel Gătaianțu), negarea explicită (ori implicită) a canonului a determinat abolirea structurilor moderne printr-un „atac” bazat pe ironie și parodie, pe intertextualitate și pe nonconformism. Registrul ironico-parodic determină demitizarea și desolemnizarea limbajului și a temelor consacrate. În seria autorilor români postmoderni din Voivodina mai sunt incluși: Nicu Ciobanu, Ion Baba și Vasile Barbu.

Dintr-o generație anterioară, având o traiectorie artistică pe mai multe paliere, un alt poet român, Slavco Almăjan, s-a racordat și el după anii '80 la maniera postmodernă. Destructurarea sintactică și semantică, „jocul cu timpul și jocul cu textul”, ludicul și parodicul plasează literatura sa publicată în ultimii ani în același „exercițiu liric” postmodern.

Chiar dacă minoră, poezia postmodernă din Voivodina este un complement al celei create în granițele țării și nu trebuie ignorată.

Cuvinte-cheie: *poezie postmodernă, Voivodina, specific identitar, registru ironico-parodic*

❖ Dan ANGHELESCU, Universitatea „Spiru Haret”, București, Facultatea de Jurnalistică
Limbă și cultură românească – repere identitare ale intelectualilor în exil

Limba și cultura sunt – înainte de toate – mijlocul prin care, atât indivizii cât și națiunile își pot afirma și își pot obține recunoașterea dimensiunii lor identitare. În perioada anilor în care, sub ocupația sovietică, în România se iniția un veritabil genocid spiritual în scopul distrugerii valorilor noastre, al falsificării istoriei, al tradițiilor și chiar al identității națiunii, cei care încercau să conserve, să păstreze și să perpetueze spiritul culturii românești au fost intelectualii aflați în exil.

În cercetarea pe care o inițiem ne propunem să facem cunoscute câteva dintre cele mai importante forme de manifestare literară și publicistică ale scriitorilor români din spațiul spiritual european și, cu precădere, al Germaniei. După cum rezultă din întreaga lor activitate culturală în primele decenii ale exilului, țelul principal al celor aflați pe pământ străin a fost de perpetuare a valorilor interbelice și de păstrare a identității. Pentru a restrânge și mai mult cercetarea, ne vom axa mai cu deosebire pe valoroasa, dar încă insuficient cunoscută activitate a poetului și eseistului Horia Stamatu, cel despre care Eugen Ionescu afirma tranșant: „cu siguranță unul dintre cei mai mari poeți pe care i-a dat poporul său.” (Revista *Agora*, Philadelphia, nr.1, 1987).

„La Stamatu, verbul poetic este demers spiritual. Poezia lui, ca orice adevărată poezie, știe că sacrul și profanul au drumuri diferite și că numai această deosebire rostuește ființarea noastră aici...O poezie mistică. Deloc întâmplător, Stamatu a talmăcit în românește pe Sfântul Ioan al Crucii: *Les biens imenses de Dieu ne peuvent être contenue que dans un coeur vide et solitaire.*” Revista *Lupta* la Paris în 13 iulie 1989).

Cuvinte-cheie: *limbă, cultură, exil, repere identitare, demers spiritual*

❖ Sultana AVRAM, Univ. „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Istorie și Patrimoniu „Nicolae Lupu”
Din corespondența lui G. Ibrăileanu aflată în colecțiile Bibliotecii „Astra” din Sibiu

Numele lui G. Ibrăileanu, de la a cărui moarte s-au împlinit la data de 10 martie 75 de ani, e legat în primul rând de revista *Viața românească* și de spiritualitatea ieșeană. Activitatea sa culturală s-a desfășurat însă pe întreg spațiul românesc, fapt dovedit și de corespondența întreținută. Scrisorile lui G. Ibrăileanu dovedesc interesul pentru atragerea scriitorilor din Transilvania în sfera *Vieții românești*, din primii ani de apariție publicându-i pe G. Coșbuc, Agârbiceanu, O. Goga.

Din corespondența primită de G. Ibrăileanu s-au tipărit mai multe volume. Mai puțin sau deloc cunoscută este corespondența trimisă de G. Ibrăileanu.

Biblioteca „Astra” din Sibiu deține în fondul special câteva scrisori trimise de G. Ibrăileanu către Horia Petra Petrescu, mărturie a legăturilor culturale dintre provinciile istorice românești.

La împlinirea a 150 de ani de la înființarea ASTREI, prin valorificarea acestui fond, omagiem personalități ale vieții culturale românești, oriunde s-ar afla.

Cuvinte-cheie: *corespondență, Ibrăileanu, Biblioteca „Astra” din Sibiu*

❖ Carmen BANȚA, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere
Ovidiu Bîrlea – nume emblematic al folcloristicii românești

Ovidiu Bîrlea a avut o viziune holistică asupra culturii populare fiind un *insider* al folcloristicii românești. Tipurile de cercetare filologică pe care le-a întreprins au fost în consens absolut cu proiectele europene din secolul al XX-lea considerând că *cercetarea românească trebuie să se facă simultan* cu cercetarea internațională.

A elaborat una dintre fișele-model de observație directă și a contribuit la realizarea chestionarele de bază prin care se contextualiza fiecare piesă înregistrată ce era însoțită de aparatul critic și de încadrarea sa categorială.

A introdus metodologii noi în studiul culturilor, în special, metoda de culegere a prozei populare epice și a principiilor care stau la baza activității științifice.

A contribuit la îmbogățirea și evoluția, în sens strict științific, a metodei de anchetă și a principiilor de redare, pentru tipărire, a textului oral.

Ovidiu Bîrlea poate fi considerat *fondatorul colecției de narațiuni, înregistrată sonor, tezurizată la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române din București.*

Cuvinte-cheie: *folcloristică, holistic, insider, fondator*

❖ Adrian-Florin BUȘU, Universitatea din Craiova, Departamentul de Limbi Străine Aplicate
Arta monologului la Shakespeare și Eminescu

Eminescu se află printre puținii scriitori fascinați în așa măsură de opera marelui dramaturg englez, încât reminiscențe de lectură din opera shakespeareiană se identifică frecvent în creațiile eminesciene, fie sub forma intertextualității, a citării sau parafrazării, fie în referiri directe la personalitatea aceluia pe care îl numea marele Will, divinul Brit sau geniala acvilă a Nordului. Interesul aparte pe care poetul nostru național l-a manifestat față de creatorul englez a fost remarcat de critici literari de prestigiu.

Când s-a confundat în patosul spre alte orizonturi cu marele Shakespeare, sensibilitatea lui Eminescu s-a întins ca un arc gata să se pulverizeze, într-un elan de stranie solidarizare cu purtătorul de adevăr pe drumul Damascului, acela care a știut ca nimeni altul să redea esența omenescului, să sintetizeze poetic și eroic condiția umană din toate timpurile în celebra întrebare străbătută de un fior tragic: A fi sau a nu fi?

Cuvinte-cheie: *divinul Brit, intertextualitate, esența omenescului, condiția umană*

❖ Iona DUȚĂ, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere
Discursul intimist în lirica latină și recuperarea identitară

Problematica intimității, așa cum se configurează în câmpul liricii latine, are valențe recuperatorii în ordine identitară, în condițiile în care dinamismul intern al literaturii latine dezvăluie clivaje sau inegalități între autoimaginea proiectată prin prisma genurilor majore (istoriografia, epopeea) și cea a genurilor minore (precum lirica). Prin intermediul construcțiilor intimiste centrate pe problematica afectivității și a corporalității, genul liric devine spațiul rezonanței intime cu sine a acestei literaturi.

Cuvinte-cheie: *identitate, intimitate, corporalitate, genuri literare, model cultural*

❖ Rodica Maria FOFIU, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Corespondența lui Emil Cioran în colecțiile Bibliotecii „Astra” din Sibiu

Ne propunem să prezentăm colecția de scrisori Cioran oferită de fratele scriitorului, Aurel Cioran, Bibliotecii „Astra” din Sibiu. Scrisorile manuscrise sunt prezentate în format electronic și au fost selectate și parțial publicate de Dan C. Mihăilescu la Editura Humanitas în 1995. Colecția este organizată în cinci

secțiuni, fiind ordonată în funcție de destinatari și, în cadrul lor, de un criteriu cronologic. O bună parte din scrisori sunt adresate părinților, rudelor apropiate printre care un loc de cinste îl ocupă verișoara Milica Bratu, dar mai ales Aurel, corespondența cu acesta întinzându-se pe mai mult de patru decenii. Printre destinatari, mai regăsim prieteni din copilărie ai scriitorului (Nicolae Tatu și Bucur Tincu), dar mai ales prieteni de primă mărime precum Arșavir Acterian, Mircea Eliade, Constantin Noica și Mircea Vulcănescu. Scrisorile exprimă cu sinceritate și naturalețe evenimente din viața lui Cioran, amintiri, mărturisiri, comentarii etc., iar interesul lor este atât biografic cât și exegetic.

Cuvinte-cheie: *scrisoare, Cioran, Aurel, Eliade, Noica, Arșavir, Vulcanescu, Liiceanu, Aichelburg*

❖ Ileana-Lavinia GEAMBEI, Universitatea din Pitești, Facultatea de Litere
Condiția autorului în Cronica universală a lui Mihail Moxa

Cronica universală (1620) a călugărului Mihail Moxa (Moxalie), de la Mănăstirea Bistrița, Vâlcea, reprezintă un pionierat în cultura română, fiind o adevărată sinteză istoriografică ce transpune în românește, după un plan bine gândit, într-o redactare cu elemente de originalitate, mai multe izvoare bizantino-slave, la care se adaugă informații din istoriografia românească și din tradiția locală orală. Așadar, *Cronica* reprezintă cel mai vechi text laic, de mare întindere, scris în limba națională, păstrat în manuscris de epocă. Moxa nu poate fi considerat doar un traducător, pentru că el nu a tradus pur și simplu din Manasses sau din alte izvoare, ci s-a documentat, a confruntat, a selectat, a prelucrat, dar, mai ales, a intervenit, creând un text unitar.

Lucrarea de față își propune îndeosebi relevarea felului în care Mihail Moxa își asumă condiția de autor, relația cu textul și cu destinatarul lui, așadar o abordare din perspectiva pragmaticei. În acest sens, se vor analiza acel *Epilog la partea întâi*, care apare în încheierea capitoului 92, aparținându-i în întregime lui Moxa, și alte câteva foarte scurte, dar relevante intervenții ale acestuia.

Cuvinte-cheie: *cronică, istoriografie, epilog, pragmatică, autor*

❖ Florin Ionuț GRIGORE, Universitatea din Craiova, Departamentul de Limbi Straine Aplicate
Geniu pustiu - roman realist și fantastic

Geniu pustiu prefațează jurnalul eroului (demonicul Toma Nour, student transilvănean participant la Revoluția din 1848) printr-o „ramă” narativă care e, de fapt, o meditație asupra epocii postrevoluționare și asupra funcției pe care arta (nu poezia, ci romanul, cronică unor timpuri de decadență) trebuie să-1 joace într-o asemenea epocă de criza istorică. Eminescu are nostalgia epocilor îndepărtate, eroice, când domnitorii stăteau la sfat cu țara, iar poporul se lăsa vrăjit de barzi-preoți ai pătimirii celor mulți, dar și ai încrederii lor în viitor. Tocmai acest patriotism, această sinceritate a gândirii sale sociale, îl afundă pe Eminescu în starea de nostalgie a rusticității. Natura este considerată de Eminescu ca un catharsis, ca un element purificator.

Cuvinte-cheie: *geniu, revoluție, Eminescu, Ardeal, patriotism*

❖ Iolanda MĂNESCU, Universitatea din Craiova, Departamentul de Limbi străine aplicate,
O personalitate interdisciplinară: Camilian Demetrescu

Personalitate culturală complexă, Camilian Demetrescu, pictor și scriitor stabilit de mai mulți ani în Italia, s-a întors frecvent în România după 1989, aducând o viziune diferită asupra artei, asupra înțelegerii rolului și rostului acesteia. Conform artistului, un mesaj poate fi transmis prin diverse limbaje, atâta vreme cât orice artă este cumva conectată la problemele vieții și în special la drama omului modern. Preocuparea principală a pictorului a devenit, în timp, arta inspirată de sacru, el renunțând astfel la arta abstractă. Atât prin pictura cât și prin scrierile sale, Camilian Demetrescu reușește să transmită aspirația către regăsirea spirituală apelând la semnificațiile simbolurilor primordiale.

Cuvinte-cheie: *Camilian Demetrescu, pictură, literatură, sacru, simbol*

❖ Elena MĂRĂSCU, Facultatea de Litere, Universitatea din Craiova, Centrul Universitar Dr. Tr. Severin
Mediul social-cultural al copilăriei în operele lui Mark Twain

Se cunoaște faptul că orice copil are propriul mod de a înțelege lumea, de a comunica cu oamenii și acest mod diferit apare decât dacă aplicăm standardele lumii adulte. Există evidențe multi-culturale ce dovedesc că abilitățile cognitive sunt universale, dar manifestarea acestora sunt determinate cultural.

Mark Twain este un scriitor care și-a propus să evoce emotiv copilăria, a înțeles că trebuie să prezinte și modul specific al copilului de a percepe și a trăi sufletește lumea ce îl înconjoară. De aceea, autorul a avut „intuiția totală” a vieții sufletești și mintale, specifice copilului, fie el Tom Sawyer, sau Huckleberry Finn, ceea ce i-a permis să redea farmecul inefabil al reacțiilor sufletești ale eroilor lui la provocările mediului ambiant.

Cuvinte-cheie: *copilăria, tipic, cultura minoră, cultura majoră, civilizație, document, imagine, evocare, mediu, tablou, personaj, univers*

❖ Mihaela MOCANU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Modelul hexadic în publicistica eminesciană

Demersul nostru propune o abordare semiotică a publicisticii eminesciene, prin asumarea la nivel metodologic a modelului hexadic de analiză situațională, dezvoltat la noi de logicianul Petru Ioan. Opțiunea pentru o analiză semiotică a publicisticii eminesciene, ca produs al unei anumite epoci istorice, dar și ca reflectare a concepției gazetarului asupra realităților timpului său, este motivată, pe de o parte, de potențialul metodologic al semioticii care obligă la corelarea tuturor parametrilor situației de comunicare, iar pe de altă parte, de avantajele unei abordări interdisciplinare a limbajului politic eminescian.

Că fapt de semnificare/resemnificare și de comunicare prin intermediul semnelor, publicistica eminesciană se pretează unei analize de tip situațional în măsura în care presupune un ansamblu de relații între jurnalist și receptorii articolelor, este generată de un anumit context social-istoric, recurge la mijloace specifice și vizează finalități specifice.

Cuvinte-cheie: *Eminescu, publicistică, semioză, hexadă, orizont cultural*

❖ Nicolae PANEA, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere
Postmodernismul și regândirea antropologiei

Vom aborda postmodernismul din perspectiva modificărilor pe care această ideologie le produce asupra antropologiei culturale. Nucleul articolului se referă la Școala de la Santa Fe și analizează contextul genetic, diversitatea preocupărilor celor 10 membri ai școlii și principalele producții teoretice pe care aceștia le-au editat în volumul colectiv *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*, principalul manifest al postmodernismului antropologic.

Cuvinte-cheie: *antropologie, postmodernism, schimbare*

❖ Emilia PARPALĂ, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere
Poezie și acțiune. Actele de vorbire în poezia postmodernă

Performativitatea unor poeme optzeciste permite configurarea unei retorici pragmatice, perfect compatibilă cu enunțarea lirică. Tematizarea actelor de vorbire relevă potențialul creator al teoriei și modul nonconformist în care poezii se raportează la teoria standard. Ce au scos optzeciștii din Austin și Searle? Cu multe „vorbe” au făcut „lucruri” redundante și contradictorii, au focalizat preferențial anumite tipuri de acte (exercitive, expozitive), le-au cumulat, le-au hiperbolizat ori le-au pus în abis. Ramura textualistă a optzecismului a relatat excesiv despre cum se scrie poemul, producând texte expozitive care au în structura profundă formula „eu scriu că scriu”; din acest topos manierist au fost derivate altele două: „mâna care scrie” și „hârtia poemului”. Cea mai complexă textualizare a actelor de vorbire am reperat-o în ciclul *Descrierea poemului* de M. Vișniec; poetul pretinde reușita perlocuționară a unor ilocuțiuni (ontologic) nereușite, extinde performativitatea la nivelul întregului poem și o pune în abis, prin acte expozitive (descrierea). Tematizarea dimensiunii acționale a limbajului constituie un act metalingvistic

original, vulnerabil în același timp, deoarece adesea teoria este ilustrată, nu exploatată în articulațiile ei ambigue.

Cuvinte-cheie: *acte de vorbire (pretinse), postmodernism poetic românesc, retorica performativelor*

❖ **Mădălina STRECHIE**, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere
Imperiul Roman și fenomenul globalizării

Imperiul Roman a inaugurat fenomenul globalizării prin posesiunile sale, prin expansiune, întindere, romanizare, dar și prin sistemul său de alianțe politice. *Pax Romana* a reprezentat o globalizare *avant la lettre*. Cetățenia romană și armata romană au fost mult timp instrumentele acestui fenomen.

Globalizarea romană a avut și efecte demografice, culturale, politice, economice și teritoriale de o mare importanță socială. Provinciile romane din cele trei continente au reprezentat cea mai viabilă expresie a acestui fenomen, dând astfel statului roman anvergura unui imperiu mondial.

Cuvinte-cheie: *Imperiul Roman, expansiune, globalizare, romanizare, fenomen*

❖ **Emilia ȘTEFAN**, Universitatea din Craiova
Scurt istoric al cultului pentru Goethe în spațiul literar românesc la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

Chiar dacă fenomenul Goethe a pătruns în literatura română înainte de primul război mondial, evoluția lingvistică pregătită de generații de literați și scriitori fiind o condiție îndeplinită pentru traductibilitatea titanului de la Weimar, totuși spații ale operei sale nu au fost destinate explorării de profunzime, unele fiind superficial atinse sau ignorate până la Blaga, cel care a cuprins în fundamentul teoretizărilor sale de început, etapă a peregrinărilor, tatonărilor, metoda *fenomenului originar*, și o interpretare filosofică a ideilor acestuia despre *Daimonion*. Pe de altă parte, interesul față de „valoarea produselor literare germane” în acest spațiu inițiază impulsul spre descoperirea fondului autohton din care se alimentează creația culturală, punct de vedere pe care îl exprima Blaga în *Spațiul mioritic*.

Cuvinte-cheie: *traduceri, studii, Maiorescu și modelul goethean, Blaga și modelul goethean*

❖ **Emilia TOMESCU**, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene
Cina cea de taină și tradiția creștină a hranei spirituale

Așa cum venirea lui Mesia printre oameni a înnoit Legea, ritualul împărtășirii cu trupul, și sângele Mielului lui Dumnezeu a instituit tradiția comuniunii cu Hristos și a deschis calea ridicării omului către transcendența prin rugăciune și asumarea sacrificiului hristic.

Hrana noastră cea de toate zilele este cea spre ființarea noastră în planul vertical al transcenderii condiției în care ne naștem și din care ne putem elibera. Hrana cea adevărată este viața în Hristos, este viețuirea în legea Dragostei, este rugăciunea care transsubstanțiază materia preschimbând-o în trupul și sângele celui care, Om și Dumnezeu, ne arată CALEA, ADEVĂRUL și VIAȚA.

Cuvinte-cheie: *împărtașire, comuniune, transcendență, sacrificiu, ființare*

❖ **Elena-Camelia ZĂBAVĂ**, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere, CUDTS
Presa românească din țară și din exilul primului „val”: semnificația titlurilor

Lucrarea de față își propune să realizeze o paralelă între titlurile publicațiilor românești aparute în țară și în exil, în perioada primului „val” (1945-1970). Principala preocupare a presei din țară era propaganda politică și publicarea diverselor documente de partid și a comunicatelor oficiale. În asemenea context, numele publicațiilor reflectau politica regimului, iar titlurile articolelor se supuneau limbii de lemn, ele reprezentând, practic, „un indicator al intențiilor și al competențelor de comunicare.” Redăm, spre exemplificare, câteva nume de astfel de publicații: *Scânteia, Scânteia tinereții, Era Socialistă, România Liberă, Flacăra, Munca* etc.

După instaurarea comunismului în România, presa din exil capătă rol istoric. Ca replică la ceea ce se întâmpla în țară, majoritatea publicațiilor din exil adoptă o atitudine anticomunistă, având ca prim obiectiv conservarea adevărului asupra evenimentelor, cunoscut fiind faptul că ideologia comunistă falsifică la modul grosolan realitatea. Spre deosebire de presa din România, publicațiile apărute în alte spații geografice au militat pentru libertatea de exprimare a individului și pentru cunoașterea și conservarea adevăratei culturi. Ele au purtat nume care aveau să simbolizeze dragostea și dorul față de pământul pe care, din rațiuni mai ales politice, o parte însemnată din intelectualii români au fost siliți să-l părăsească: *Ființa românească*, *Lupta românească*, *Destin*, *Lucefărul*, *Tribuna română*, *Cuget românesc*, *Țara* etc.

Cuvinte-cheie: *presă, exil, titlu, paratext, limba de lemn.*